

I. H. СЫРЬЕВ.

Verot

ВОТJАС.

(о налогах).

1923 во.
Комі нїга лезан ін.
Сыктывдін кар.

Оботделение № 4 Тираж 1500 экз. г. Устьс. Тип. Обкома РКП.

Вотјас.

Государстволы уна тор-жылыг лоо төждыны, уна тор вөчны, вогтыны, лөгөдны, важсө зонтыны, важ вөчөмсө да лөгөдөмсө кутны. Государство виқо-олыг-жассө, мусө налыг, ембурнысө быд өикас омоль жөзы: мөд мувывсаыг і асланымыс; төждысө быд морт-вөсна, мырсө велөдөмөн жөзлыг вежөрсө содтыны, ембурсө бөгтөдны; виқо налыг зонвиқалунсө да уна на мукөд тор.

Тажө став-вөснаыс государстволы лоо виқны војска, суд-ајасөс, милітсіја, велөдчан інјас, больничаяс, уна пөлөс бурдөдчан інјас, уна өикас учреждөніје, тујјас, пошта, телеграф, уна өикас учреждөніје: виқ-му ужалөм лөгөдөм-жылыг, фабрик-заводјасын уж лөгөдөм-жылыг, ембурөн аскостын да мукөд государство-жаскөд вежласөм-жылыг, сіз воқө.

Медым тајө ставсө позіс вөчны, государстволы колө уна өөм. Сөм государстволөн вермас лоны сөмын уна өикас вот жөзлыг пержөмөн.

Сіқкө государстволөн олөмыс, бура уж нуөдөмыс —вот сајын. Вот-кө кадын мынтан, уж оз сувт; пондан-кө нуждөчны,—уж торквалас, кыт-гурө ендас, омөлтчас.

Сы-вөсна быд граждөқинлы колө кутны төдвылас:

1) быдтор, мыј сөтө сылы госу­дарство, госу­дар­ство-кын­зі сөтны һекод оз вермы;

2) госу­дар­ство асөмс ужсө вөчны, возө нубдны куш кибн, сөмтөг оз вермы;

3) сижө сөмсө госу­дар­ство вермө чукөртны сөмын сен олыс јөз-вылыс. Сізкө, быд олыс мортлы колө мынтыны пунктөм вот;

4) мынтыны вот тырмөз, кадын, мед ескө сөм сузөйтөмла госу­дар­ство ез јөрмы, кушөм-сурө уж ез сувт.

Госу­дар­стволы, воттө лөгөдлөгөн, колө артавын: 1) вотыд мед ез вөв вывти ыжыд, мынтысјас мед кокнида вермисны мынтыны; 2) перјыны төлкөн, бура; 3) мед перјөм вот бөстөгөдс госу­дар­стволыс ембурсө.

Вотјас лөгөдлөны агныс јөзыс. Лөгөдлөгөн јона бөрјисөны: мөвпалөны, кушөм вот мыжыс перјыны, уна-ө, кызі перјыны, кор. Законөн лөгөдтөм вот пер­јөмыд абу вот перјөм. Вот перјиссө госу­дар­ство нуж­дајас-вылө. Сы-вөсна быд перјөм вот пырө госу­дар­ство казнаө. Сөгса казна разөдө кытчө мыјда колө. Грөш-кө вотыс оз вескав госу­дар­ственнөј казнаө, оз мун госу­дар­ство рөскод-вылө,—сјө оз-нын вотөн ло, калым лө.

Вот госу­дар­стволын мынтө став јөзыс, најөтка да овмөс-сөртис: кодлөн ыжыд најөтка, сјө ун­жык вот мынтө. Најөвөтчыны-өд көт кызі вермам сөмын госу­дар­ство отсөгөн, госу­дар­ство борд улын олигөн. Ыжыд докод бөстыгылы јонжыка лөө госу­дар­ство бурнас вөвөтчыны, сы-вөсна сылыс унжык вот-

сө перјоны. Тырмас сьлөн барышыс воттө мынтыны дај колө-на уна мыј-гурө лөбөдны: вөчган да мич-мөдан торјас, торја бур сојан-јуан да м. т. Кодлөн најөткә 1чөт—тырмө сөмын сојны-јуны да пагтаоны, —сылыс вот оз перјыгы.

Воттө перјигөн колө јөсө воэвыв јуөртны вот-јывсыс, мед ескө најө строк кежлас вермасны лөбөдны сөмсө сјөс мынтыны. Сорөн јуөртөмнад унабн оз вермыны өтпырјөнтө мынтыны, сөгга вот перјыгәсыс мыжаласны најөс: штрапујтасны, пөңә пуктасны. Мөдас зык, пинасөм.

Воттө перјыны кадын колө, кор мынтыгыс вөчис најөткә, кор сьлөн сөмыс ем вотсө мынтыны. Кадын вот перјөм-вылө ещажык пөра вошө, ещажык рөскөд лөб.

Колө зилны, мед ескө вот перјөмыд ез вылө сувт госуларствоыдлы, ещә рөскөдөн артмис. Уна-кө-өд вичан, вотыд кассаад ещә пырас. Воттө лөбөдны јона мөвпалөмөн, мед ескө сјө өтмоза перјыгәс өткөд торјасөыс, өтмындабн; мед вот-понда јөз ез эескавны, мед вот-вөснаыс ембур ез чин, воэө содөмыс ез дугды.

Госуларство оз став рөскөдсө вешты. Аскөстса, областувса, карувса, вөлөстувса рөскөдјас-вылө щөктө аскөстса вот лөбөдны. Сөщөм вотыд местнөј вотөн шусө, аскөст чукөртөмөн. Сјө эик-жө госуларственнөј вотыд-коф, сиз-жө чукөртчө-1, сөмын оз госуларственнөј кассаө пыр, мунө ас гөгөр јонгөдөм, вын содөм-вылө.

Вот перјысөө кык ногөн: 1) сөмөн (фөңгабн),

2) ужддөмөн, либб мы-сурөөн (һанһөн, мукд торјөн). Војдөр, важ пөраө ужалөмөнжык мынтыелісны, өні сөмөнжык пондісны. Өні быд госуларствоын јөзыд сөмөнжык вонтө мынтө, сөмын госуларствосө мукдө јөзыс виңоны асланыс ужөн (салдатө ветлөмөн). Міјан госуларствоын қик өнісө салдатын служитөм-кынқи кык өікас сөмтөм отсагөм ем: һанһөн (продналог) да кыскасөмөн (трудгужналог). Сегга јешщө туж вөчөдөһны, патерајас, вөр пөжар кусөдөһны і мукдө тор.

Став вонтсө кујім һимөн поңө һимтыны: вескыда перјөм вонт, төдлытөг і пошлына.

Вескыда перјөм вонтөн шусө кор госуларство ур-читө мыјыс, либб кодыс перјыны: муыс, керка-картаыс, нажөткаыс, вузасөмыс, вөралөмыс і м. т. Јөзыс вонт перјысө быд мортыс торјөн (сојыс-серті), либб на-жөтка-серті.

Өні вескыд госуларственнөј вотыс кык пөлөс: 1) ужјасыс і 2) јөзсыс. Муыс, керка-картајасыс, на-жөткаыс вонтсө сужөма морт вонтас. Војдөр ужјасыс вонт ез вермыв лоны: уж вөчөіс і јукоіс госуларство-өн. Өні, кор лөсөдісны вөһаыс ужалөм да вузасөм, сөщөм вотыд комміс.

Став јөзлыс вонт перјөм лөсөдөма шыгјалысјаслы отсалөм-куға, қонһиңалун кутөм-куға, виң-му ужалөм, бостөдөм-куға. Тајө вонт, төдөмыс, абу қик шаһ, оз артас кущөма олө мынтыыгыс.

Нажөтка-серті да өвмөс-серті лөсөдөм вонтө мед бурөн поңө шуны. Сөмын-тај куға војујтігад быдлаті міјан жугавлөма да киссөма, јөз гөһмөмаөс, дон быдтор-вылө сөдө, нажөтка лысһыны стөч он

вермы дај јона вежлагö сјјö фенга дон уöмысла; вот перјан инјас лүчки лөгöдтöмöс, агныс јöзыс уна-öн-на јешщö воттö мынтöмыг зилöны мездыгны,— тајö став-вöснаыс öнiја кадын најöтка да овмöс-герти вот перјöмтö он вермы лүчки лөгöдны. Мöдыг, кор государство коквылас сувтас, вынгалас да јон-галас, тајö вотыд лöгыда пондас мунны.

Tödtöm вотыд пуктыгöсö быд колан тор-вылö: карасин-вылö-и, сов-вылö-и, изтöг-вылö-и, табак-вылö-и, јем-вылö-и, кiз-вылö-и. Сöмын сјјö вотсö оз быд нöбыг торјөн нöбигас мынты, а мынтö пабріканыс лiбö заводщикыс пабрікагыс лөзтöз. Öнi сешöм вотыс пер-јыгöсö вiнајасыг, табакыг, изтöгыг, спiртыг, солыг, карасiныг, сурыг, маыг, ырöшыг, сакарыг, щажыг, копежыг, сiсјасыг.

Kodјас унаыг воливлöны началство дiнö, учреждөньнöјасö отсöгла, мездыгны мыжыскö лiбö вiзны вöчöм, вогтöм тор,—налыг государство перјö торја вот—**пошлына**. Судитчигөн мынтыгöсö пошлына, гiжгалигөн, кущöмкö гiжöд бөггiгөн мöдлаö нуны; тујјасыг, кор сјјö тујöдыс новлöдлöны мыј-гурö аслыныс најöтка-куза. Ташöм вотјаснас учреждөньнөјасын вештöны рöскөдјассö најöс-жö вiзöмыг.

Med уна пошлына воö „гербöвöј-сбор“-ыг. Сјјö перјыгöсö документјас сетiгөн, прошеннöјас, копија-јас бөггiгөн, условiјöјас вöчiгөн. Документыд-кö гiжöма гербöвöј кабала-вылö лiбö ласкöма сетчö гербöвöј марка, лыдфыгöсö збыльöнжык.

1922 воын 10-е августаöз векыда перјöм вотыс да пошлына вöли чукöрмöма 48,4 трiллон шajt;

төдтөмыс 12,0 трільон шайт. Став госуларственнөй
вотыс 60,4 трільон шайт. Сы-вест ез ков выль бума-
га фенга леңны, отсаліс суйтөдны фенга дон уоом.

Коміон лөөддіс А. Чеусова.

Мыјла перјоны налогјас.

Гөгөр ківсис, жугавліс сичім вога војнаон. Көрт-
тујјас, паракөдјас омөла ветлөны, пабрік-заводјас
омөла ужалөны. Колө најөс бостөдны, зөнтны,
вылыс вөчны, медем најө важ-моз кутисны ужавны.
Унжык-кө ужалөны пабрік-заводјас—унжык воас
крестаналы төвар. Лоө-кө төвар, гөрјас, пінајас, быд-
тор мыј крестанінлы колө, сійө пондас асгыс өвмөс
бостөдны, јонжыка віз-му ужавны, мукөд ногөн
нажөвітны. Сізкө—крестанінлөн өвмөс бостөдөмыс
пабрік-заводјас ужалөм-сајын.

Пабрік-заводјасөс зөнтны колө сөм, капітал.
Сіјө сөмсө госуларство вермө кык-ногөн лөөддны:
леңны гумага фенга, либө перјыны вөт. Гумага фен-
га леңөм—сіјө лоө уждысөм; гумага фенга—правітель-
стволөн рөспіска. Кор правітельство леңө гумага
фенга, сек сіјө көсјысө на-пысфә мынтысны езыс-
зарныөн.

Вөјдөр Сөвет-властлы сөмсө лөөддны лоі гумага
фенга леңөмөн. Сөмын, кымын уна фенга леңан, сы-
мын сіјө дөнтөммө. Сөщөм дөнтөмман фенганад ву-

засны-нөбасны оз шогмы. Бостөдны пабрик-заводжас
верман сек, кор фенгалөн донус дугдас чинөмыс.
Фенгалөн дон оз кут чинны сек, кор правительство
дугдас фенга лежөмыс. Фенга лежөмыс-кө дугдан—
ковмас правительстволы бөр кыскыны важ, лежөмсө ас
киас. Фенга кыскыны верман сөмын, вот пержөмөн.

Местнөй налог.

Местнөй налог пержөсө: каржасын:

1) Стрөйбасы; 2) квартира налог; 3) вузасыяс-
лыс; 4) грузжасыс; 5) скөтыс (вөвжас-кыңзи); гырымыс
2 шайтөз, поснидыс 50 урөз во; 6) коллыгыяслыс
(извощикжасыс)—20шайтөз во жыныс; 7) ветлөдлан
машинажасыс (велосипеджасыс, моторжасыс, мукөдыс);
8) рынок вылын гырыс скөт вузалөмыс—1 шайтөз,
поснидөс—25 урөз; 9) спектакжасыс, гажөдчан ин-
жасыс; 10) кыжысжасыс; 11) слуга-казак вижөмыс
(быд слуга-казакыс—20 шайт во).

Сиктжасын:

1) подворнөй налог; 2) вөр белетыс; 3) вузасөмыс;
4) коллысөмыс; 5) кысөмыс, сегга мыж-сурөжасыс му-
көдыс.

Мыж-вылө-нө тажө налогоыс пержөсө? Местнөй

налогјас перјом гом віггё со-мыј-вылө: 1) селскеј сөветјас; 2) волостнөј, уезднөј, областнөј ісполкомјас-лы отсөг-вылө (оз-кө тырмы казнаган сөтөм гөмыс); 3) тујјас лөсөдөм вылө (посјас, перевозјас); 4) школа-јас, сөтскөј домјас (сирөтаос віған ін), сөтскөј садјас, муҗејјас, лыффыган інјас; 5) больничаяс, докторјас, пельшөрјас, бабкајас (акушеркајас); 6) скөт пельшөр-јас; 7) пристанјас, паракодјас; 8) војскалы патера лөгөдөм, шонтөм, југдөдөм; 9) народнөј судјас, тур-мајас; 10) інвалідјасөс вігөм-вылө.

Мөд налог.

Нојабрын 4-д лунө Сөвет-власт шуіс перјыны налог: крестаналыг ембур богтөдөм-вылө.

Налог перјыгөө вузагыјаслыг 50 шайт; інженер-јаслыг, текнікјаслыг, некөн служіттөг најөвітчыгјас-лыг 5 шайт, крестанінлыг 2 шайт, рабочејлыг да служашшејлыг 1 шайт.

Налог перјыгөө быдөнлыг, коді вермө ужав-ны, 18 арөсган 60-өң. Налог оз перјыгөы:

1. Служашшејлыг, кодјаслөн жалөваньёныс 13 разрады улынжык.

2. Красноармејетсјаслыг.

3. Мілітсіјалыг.

4. Велөдчыгјаслыг, оз-кө најө најөвітчыны.

5. Інвалідлыг.

6. Нывбабајаслыг, ем-кө налөн 14 арөсыг пос-ны чөлад.

7. Нывбабајаслыг, вердöны-удöны-кö најö нол морт дорыг унжыкöс агныс семјанысö.

8. Ужтöм јöз, кодјас гижсöмаöг Бiржа Трудöг.

9. Вöвтöм крестанаслыг.

10. Кодјаслөн некущöм најöтка абу.

Налог мынтан срок карјасын помагö декабрын 15-öд лунö 1922 воö, сiктјасын певралын 1-öд лунö 1923 воö.

Кодi оз вермы мынтыны налог, пощö сетны прошеннö, медем сроксö нужöдасны, либö щикöз мездасы налогыг. Прошеннöас колö гижны, мыла он вермы мынтыны, пуктыны щöщ удостовереннö Исполкомыг.

Сандрiн Мiкөл.

KOTIMAISTEN KIELTEN TUTKIMUSKESKUS

119 005 0129